

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๐๒๑๒/ ๒๕๖๘

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รับที่ 12464
วันที่ 16 มิ.ย. 2558

200

16 มิ.ย. 58

13.30

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานสถานการณ์น้ำและแนวทางการให้ความช่วยเหลือ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรี (ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล) เห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. ประกาศกรมชลประทาน เรื่อง ขอให้เกษตรกรระลอกการเพาะปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ลุ่มน้ำ
เจ้าพระยาและผู้ใช้น้ำทุกภาคส่วนใช้น้ำอย่างประหยัด
๓. แผนที่แสดงพื้นที่การเพาะปลูกข้าวนาปี ปี ๒๕๕๘ พื้นที่ในเขตชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอรายงานสถานการณ์น้ำและแนวทางการให้ความช่วยเหลือ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล) กำกับการบริหารราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอรายงาน ดังนี้

๑. สถานการณ์น้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา

๑.๑ ปริมาณน้ำต้นทุนในลุ่มน้ำเจ้าพระยา เมื่อต้นฤดูแล้งปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ มีปริมาณน้ำน้อย กรมชลประทานได้ประกาศส่งน้ำเพื่อการปลูกข้าวนาปรัง โดยวางแผนการใช้น้ำให้เหลือเพียงพอสำหรับสนับสนุนการปลูกข้าวนาปีตั้งแต่ต้นฤดู (น้ำต้นทุนจาก ๔ เขื่อน เมื่อต้นฤดูฝนจะมีประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม.) ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ แต่ยังมีเกษตรกรบางส่วนทำการปลูกข้าวนาปรังไปประมาณ ๖.๒๖ ล้านไร่ ทำให้ต้องใช้น้ำเกินแผนไปประมาณ ๑,๒๐๐ ล้าน ลบ.ม. (วางแผนไว้ ๒,๔๐๐ ล้าน ลบ.ม. ใช้จริง ๔,๑๐๐ ล้าน ลบ.ม. คงเหลือน้ำ ณ วันที่ ๑ พ.ค. ๒๕๕๘ จำนวน ๓,๘๐๐ ล้าน ลบ.ม.) มากกว่าปี ๒๕๕๗ จำนวน ๖๐๐ ล้าน ลบ.ม. (ปริมาณน้ำ ณ วันที่ ๑ พ.ค. ๒๕๕๗ รวม ๓,๒๐๐ ล้าน ลบ.ม.)

๑.๒ จากการประชุมคณะอนุกรรมการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำในช่วงเดือนมีนาคม และเมษายน ๒๕๕๘ กรมอุตุนิยมวิทยาคาดการณ์ว่าฤดูฝนจะมาช้าประมาณสัปดาห์ที่ ๓ ของเดือนพฤษภาคม (ปกติจะมาประมาณกลางเดือนหรือสัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนพฤษภาคม) และคาดการณ์ว่าปริมาณฝนปีนี้จะน้อยกว่าค่าเฉลี่ยเล็กน้อย ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ปริมาณน้ำที่มีอยู่จำนวน ๓,๘๐๐ ล้าน ลบ.ม. จะเพียงพอสนับสนุนการปลูกข้าวนาปีในทุ่งเจ้าพระยาได้เต็มพื้นที่โดยไม่มีปัญหา (จากสถิติที่ผ่านมา หากฝนตกตามปกติ การส่งน้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ และสนับสนุนการปลูกข้าวนาปีได้เต็มพื้นที่จะต้องมีน้ำต้นทุนประมาณ ๓,๕๐๐ ล้าน ลบ.ม.) กรมชลประทานจึงกำหนดแผนส่งน้ำเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวนาปีตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

๑.๓ กรมอุตุนิยมวิทยาประกาศเริ่มเข้าฤดูฝนตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ แต่หลังจากนั้นปริมาณฝนที่ตกมีน้อยมาก โดยเมื่อเปรียบเทียบฝนในช่วงฤดูฝนในเดือนพฤษภาคมปรากฏว่าในพื้นที่ภาคเหนือฝนปี ๒๕๕๘ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยถึง ๕๕% และในภาคกลางปริมาณฝนปี ๒๕๕๘ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยถึง ๖๔% และผลจากการประชุมของคณะอนุกรรมการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ กรมอุตุนิยมวิทยาคาดการณ์ว่าในช่วงเวลานี้ฝนจะมีน้อย และจะเริ่มตกชุกตามฤดูกาลในช่วงกลางถึงปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘

๑.๔ จากสาเหตุที่มีปริมาณฝนน้อยทำให้มีปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำน้อยกว่าปกติมาก โดยในปี ๒๕๕๘ ปริมาณน้ำไหลลงอ่างฯ ในช่วงฤดูฝน (๑ พ.ค.- ๓๐ มิ.ย. ๕๘) ๒๑๙ ล้าน ลบ.ม. น้อยกว่า ค่าเฉลี่ย ๗๖% (ค่าเฉลี่ย ๙๐๔.๕๖ ล้าน ลบ.ม.) นอกจากนี้ในพื้นที่เพาะปลูกเมื่อไม่มีฝนจะต้องใช้น้ำจากระบบชลประทาน ซึ่งกรมชลประทานได้วิเคราะห์แล้ว จำเป็นต้องวางแผนการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำให้ได้จนถึงช่วงฝนตกชุกตามฤดูกาล จึงควรชะลอการเพาะปลูกข้าวนาปีในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่ยังไม่ได้เพาะปลูกอีกประมาณ ๔.๖๑ ล้านไร่ ออกไปก่อนจนกว่าจะถึงช่วงฝนตกชุกตามฤดูกาล (วางแผนเพาะปลูกข้าวนาปีทั้งหมด ๗.๕๕ ล้านไร่ เพาะปลูกแล้ว ๒.๘๔ ล้านไร่) อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำที่มีอยู่จะจัดสรรให้กับการอุปโภคบริโภค และรักษาระบบนิเวศน์โดยไม่ขาดแคลน รวมถึงการเพาะปลูกข้าวนาปีที่ปลูกไปแล้ว ๒.๘๔ ล้านไร่ ให้สามารถเก็บเกี่ยวโดยไม่เสียหาย โดยจะลดการระบายน้ำจากเดิมวันละประมาณ ๖๒ ล้าน ลบ.ม. คงเหลือ ๓๐-๓๕ ล้าน ลบ.ม.

ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมชลประทานได้มีประกาศ เรื่องขอให้เกษตรกรชะลอการเพาะปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและผู้ใช้น้ำทุกภาคส่วนใช้น้ำอย่างประหยัด เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อแจ้งให้แก่อนุชนานที่เกี่ยวข้อทราบแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ พร้อมทั้งแผนที่แสดงพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปี ๒๕๕๘ พื้นที่ในเขตชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยา รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๒. คาดการณ์ผลกระทบต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้คาดการณ์ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในเบื้องต้น กรณีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในลุ่มน้ำเจ้าพระยาในเขตพื้นที่ชลประทาน โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังไม่ได้เพาะปลูกข้าวนาปี จำนวน ๔.๖๑ ล้านไร่ หากพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถปลูกข้าวนาปีได้อย่างสิ้นเชิง จะทำให้ผลผลิตข้าวหายไปประมาณ ๒.๑ ล้านตัน โดยคิดเฉลี่ยจากผลผลิตต่อไร่ข้าวนาปีลุ่มน้ำเจ้าพระยา ๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ และคิดเป็นมูลค่าข้าวที่หายไปประมาณ ๑๕,๗๕๐ ล้านบาท โดยคำนวณจากราคาข้าวขาวในตลาด ต้นละ ๗,๕๐๐ บาท

๓. แนวทางการช่วยเหลือเกษตรกร

๓.๑ มอบหมายให้กรมฝนหลวงและการบินเกษตร ดำเนินการขึ้นปฏิบัติการฝนหลวง เพื่อเติมน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ได้อย่างต่อเนื่อง

๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวนาปี แบ่งเป็น ๒ พื้นที่ คือ

๓.๒.๑ พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่ได้เพาะปลูกแล้วประมาณ ๒.๘๔ ล้านไร่ ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวระบบจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้งในนาข้าวเพื่อลดการใช้น้ำ และมอบหมายให้กรมชลประทาน กรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร หรือร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการบูรณาการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านแปลงสาธิตของกรมการข้าวในพื้นที่เพื่อสร้างการยอมรับให้แก่เกษตรกร

๓.๒.๒ พื้นที่ที่ยังไม่เพาะปลูกข้าวประมาณ ๔.๖๑ ล้านไร่

๑) ให้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำ และการชะลอการเพาะปลูกข้าวนาปีที่จะเริ่มปลูกได้ประมาณปลายเดือนกรกฎาคม หรือเมื่อมีปริมาณฝนตกชุกแล้ว เพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งติดตามและประเมินสถานการณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

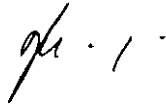
๒) ในระหว่างเกษตรกรรอการเพาะปลูกข้าวนาปี ๔๐ - ๔๕ วัน มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร และกรมพัฒนาที่ดิน พิจารณาแนวทางเลือกเพื่อกำหนดเป็นมาตรการบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร อาทิ การปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น เช่น พืชอายุสั้น พืชปุ๋ยสด หรือข้าวอายุสั้น ซึ่งต้องคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณของผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวเป็นสำคัญ และหากจำเป็นต้องจ่ายเงินชดเชยเพื่อช่วยเหลือรายได้แก่เกษตรกร จะพิจารณาผลภายหลังการเก็บเกี่ยวแล้ว รวมทั้ง กำหนดมาตรการกรณีที่เกษตรกรไม่สามารถทำการเพาะปลูกข้าวนาปีได้

ทั้งนี้ เกษตรกรในพื้นที่สามารถรับบริการข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จากศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๘๘๒ ศูนย์ เช่น การเรียนรู้ฟาร์มตัวอย่าง แปลงสาธิตการทำการเกษตร การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ องค์ความรู้ด้านเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น เพื่อใช้สำหรับลดต้นทุนการผลิต และสามารถปรับตัวเตรียมพร้อมรับสถานการณ์และสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะได้ติดตามและประเมินสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อปรับเปลี่ยนมาตรการให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย จะขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายปิติพงศ์ พังบุญ ณ อยุธยา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๙๔๐๑